

Nationalt Center for
Forebyggelse af Ekstremisme

Metodiske refleksioner og teoretiske overvejelser i studiet af dansk salafi-propaganda på sociale medier

Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme, 2021

Post. doc, Sara Jul Jacobsen

Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme

© 2021 Nationalt Center for
Forebyggelse af Ekstremisme

Tel. +45 72 14 27 00
E-mail: ekstremisme@siri.dk
www.stopekstremisme.dk

Oktober 2021

Alle rettigheder tilhører Nationalt
Center for Forebyggelse af
Ekstremisme.

Udgivelsen kan frit hentes på
www.stopekstremisme.dk.

Nationalt Center for Forebyggelse af
Ekstremismes udgivelser kan frit citeres
med tydelig kildeangivelse.

Indledning

Følgende skriv præsenterer udvalgte metodiske refleksioner og teoretiske overvejelser i forbindelse med udformningen af en tredelt rapportserie om dansk salafi-propaganda på sociale medier.

Rapporterne fokuserer alle på mønstre og tendenser i den propaganda, der møder de unge, som færdes i det online salafi-miljø i Danmark, og rapporterne fremsætter forskellige diskussioner af, hvordan denne propaganda har udviklet sig i løbet af de seneste ti år (2011-2021). Første rapport, "Fra væbnet kamp til værdikamp", diskuterer, hvordan den danske salafi-propaganda har ændret militant karakter de seneste ti år. Den anden rapport, "Fra kvindelige krigere til opdragere af næste generation", diskuterer mere specifikt, hvordan den danske salafi-propagandas kvinde-specifikke outreach har ændret sig de seneste ti år. Og den tredje rapport, "Mandlige krigere og kvindelig ære: Maskulinitet og femininitet i dansk online salafi-propaganda", omhandler, hvordan køn bruges som rekrutteringsværktøj i den danske salafi-propaganda. De tre rapporter er målrettet fagprofessionelle, der arbejder med forebyggelse af radikaliserings og ekstremisme¹, og de placerer sine punkter og pointer inden for denne kontekst.

Rapporterne er baseret på et open source-studie af 10 danske salafi-gruppers 30+ officielle SoMe-

---

¹ Begreberne defineres efter den nationale handlingsplan: "Ekstremisme betegner personer eller grupper, som begår eller søger at legitimere vold eller andre ulovlige handlinger med henvisning til samfundsforhold, de er utilfredse med" (Den nationale handlingsplan 2016). "Radikalisering betegner en kortere eller længerevarende proces, hvor en person tilslutter sig ekstremistiske synspunkter eller legitimerer sine handlinger efter ekstremistisk ideologi" (Den nationale handlingsplan 2016).

profiler på Facebook, Twitter, YouTube og Instagram. Og data består af 20.000+ tekst, video og billeduploads delt af de udvalgte danske salafi-grupper de seneste ti år.

Kommunikationsmulighederne på sociale medier har ændret sig væsentligt i løbet af den tiårsperiode, rapporterne anlægger, og digitale restriktioner og initiativer mod online-radikalisering begrænser i dag, hvad der kan deles online. Mere specifikt er dele af rapporternes data fra en tid, hvor forebyggende og bekæmpende initiativer mod 'online-radikalisering' var knap så veludviklede, som de er i dag. Dengang fandt *take-downs* kun sjældent sted, og digital censur på sociale medieplatforme var næsten ikkeeksisterende. Store dele af den militante propaganda, som rapporterne blandt andet bygger på, er i dag fjernet fra sociale medier. Og rapporterne giver derfor et unikt indblik i, hvordan den propaganda, der møder de unge mennesker på sociale medier, over de seneste ti år har ændret sig fra (også) at bestå af militante budskaber til at være overvejende ikkemilitant.

Rapporterne fremsætter få men udvalgte dataeksempler. Dataeksemplerne er overvejende brudstykker fra uploads, der ikke længere findes på sociale medier. Rapporterne er yderligere tilbageholdne med at dele den mere aktuelle propaganda, der stadig flourerer online. Dette skyldes, at rapporterne generelt ønsker at begrænse sit bidrag til distribuering af propaganda – især i de tilfælde, hvor de specifikke grupper stadig består. Mere specifikt ønsker rapporterne hverken at lede potentielt rekrutterbare individer mod specifikke, eksisterende miljøer eller forøge deres propagandas outreach. Af samme grund navngiver rapporterne heller ikke de specifikke grupper, der indgår heri.

De danske salafi-grupper

De salafi-grupper, der indgår i rapporterne, er alle sunni-muslimske, men varierer i forhold til geografisk tilknytning (Jylland, Sjælland, Fyn), målgruppe (køn, alder, etnicitet m.m.), politisk engagement, accept af vold og forskelle over doktrinen.

De danske salafi-grupper deler langt hen ad vejen fjendebilleder, ideologi og politiske mærkesager. Flere ønsker en islamisk stat, hvor sharia-lovgivningen danner grundlaget for staten. Men der har også været interne uenigheder i miljøet. Og imens flere af de danske salafi-grupper i dag afholder arrangementer med hinanden som 'gæsteforelæsere', har de i perioder også været i direkte konflikt med hinanden. Disse uenigheder spænder bredt og inkluderer blandt andet diskussioner om, hvor og hvordan en islamisk stat skal etableres. Grupperingerne diskuterer også, hvordan grundlæggende helligtekster skal forstås, herunder blandt andet hvordan jihadbegrebet skal forstås, og hvorvidt væbnet jihad er legitim som offensiv eller defensiv kamp – eller overhovedet.

Rapporterne kalder de grupper, som indgår heri 'salafi' på grund af de forskellige måder, hvorpå grupperne selv-positionerer sig som salafister i deres propaganda på sociale medier. Måderne, hvorpå dette gøres, er for eksempel ved at udråbe sig selv som salafi, ved at understrege at de følger en ordret forståelse af skriften eller ved at argumentere for en praksis og adfærd, der er fuldt ud identisk med Profeten Muhammeds og de første tre generationer herefter. Begrebet salafisme er afledt af det arabiske udtryk *as-salaf as-salih*, der betyder 'de fromme forgængere', og som netop henviser til Profeten Muhammed og de efterfølgende tre generationer (Wiktorowicz 2006). Og salafisme som en generel tilgang til islam er altså kort sagt baseret på ideen om at følge i de tidlige generationers fodspor og udlede religiøs vejledning direkte fra kilderne uden at fortolke

dem eller tilpasse dem til samfundet i dag (Wiktorowicz 2006).

Nogle af grupperne vil også kunne betegnes som islamister frem for (aktivistiske/politiske) salafister (jf. Wiktorowicz klassificeringsmodel). Det er imidlertid en større definitionsdiskussion inden for forskningen, som denne rapport ikke vil gå yderligere ind i. Andre grupper kunne tidligere betegnes som jihadi-salafister ud fra deres alment tilgængelige SoMo-propaganda. Det kan de imidlertid ikke længere på grund af ændringer i online-outreach, der formentligt udspringer af, at digitale restriktioner og initiativer mod 'online-radikalisering' herunder *takedowns* i dag begrænser, hvad der kan deles på sociale medier.

Rapporterne samler således grupperne i fællesbetegnelsen 'salafi' på trods af, at de potentielt kunne placeres forskelligt på de velkendte klassificeringsmodeller over salafisme. Rapporterne tager i stedet sit udgangspunkt i de store forandringer, der har været på den internationale jihadarena såvel som inden for det danske salafi-miljø, siden de første danske fremmedkrigere tilsluttede sig konflikten i Syrien/Irak. Og den diskuterer i forlængelse heraf generelle mønstre og tendenser i den propaganda, der har mødt de unge på sociale medier de seneste år frem til midt 2021, i forhold til den propaganda, der mødte dem i 2011 frem til og med 2017.

De grupper, der indgår i rapporterne, er udvalgt fordi de gennem de tidsperioder, hvor rapporternes data er indsamlet, har været de mest toneangivende danske salafi-grupper på sociale medier. Hermed menes, at disse grupper under dataindsamlingsperioderne havde flest online-følgere, producerede mest materiale på åbne profiler eller fik delt mest af deres materiale inden for det danske, online salafi-miljø. Flere af grupperne er også toneangivende i dag.

Metodisk tilgang

Rapporterne er baseret på data, som er synlig for enhver på de sociale medier. Tilgangen minder om den kvalitative forskningstilgang, der kaldes 'deltagerobservation', og rapporternes tilgang kan beskrives som 'deltagerobservationer udført online'. Denne tilgang til forskningsfeltet blev anlagt, fordi det gav mulighed for at studere et felt, der ofte er svært at få adgang til. Som metodeteoretikeren Gold (1958), der fremsætter og reflekterer over fire typer deltagerobservation, formulerer det: "a field worker selects and plays a role so that (s)he, being who (s)he is, can best study those aspects of society in which (s)he is interested" (Gold 1958, 223, *paranteser indsat*).

Open source-tilgangen er især velegnet til undersøgelser på mainstreammedier som Twitter og YouTube, Facebook og Instagram, som stadig er de danske salafi-gruppers foretrukne SoMe-platforme i forhold til den brede rekruttering. Og selvom det på flere af SoMe-plattformene var muligt at oprette 'lukkede profiler', hvorved man først skulle godkendes som medlem, var samtlige af de danske salafi-profiler, der indgår i rapporterne, åbne profiler, dvs. profiler alment tilgængelige for enhver. Dette resonerede med rapporternes formål, der netop er at bidrage med viden om de danske gruppers brede outreach på sociale medier.

Forskningen kalder den anlagte tilgang for 'fuldstændige observant', da forskeren ikke har nogen social interaktion med de observerede (Gold 1958, 221). Fordelen ved denne position er, at den giver forskeren muligheden for at studere data uden at påvirke den (Gold 1958, 220ff). Denne tilgang skaber imidlertid, ifølge Gold, en risiko for etnocentrisme, altså en risiko for at forskeren tilskriver data mening på grundlag af sin egen opfattelse af verden (Gold 1958, 222). Og interviews

med repræsentanter fra de danske salafi-grupper, kunne havde bidraget konstruktivt i den sammenhæng.

Rapporterne dækker datamæssigt en tidsperiode på ti år (fra 2011 til midt 2021). De er hermed øjebliksbilleder af generelle mønstre og tendenser i den propaganda, der i den periode møder de unge, som færdes i det online salafi-miljø i Danmark. Som demonstreret i rapporterne præges propagandaen blandt andet af national/ international politik; magtbalancen på den internationale jihadarena og situationen i Mellemøsten krigs- og konfliktområder. Og den danske salafi-propaganda vil formentligt ændre karakter i fremtiden.

Dette skriv er metodiske refleksioner og teoretiske overvejelser i forbindelse med et uafhængigt forskningsprojekt om dansk salafi-propaganda på sociale medier finansieret af Nationalt Center for forebyggelse af Ekstremisme. Projektet er udført af Sara Jul Jacobsen, der er har en kandidatgrad i Religionsvidenskab fra Aarhus Universitet og en Ph.d.-grad i kvinder og militant islam.

Litteraturliste

Ali, Kecia & Oliver Leaman. 2008. *Islam Key Concepts*. New York: Routledge.

DeCuir-Gunby, Jessica T. & Patricia L. Marshall. 2011. "Developing and Using a Codebook for the Analysis of Interview Data", *Field Methods* 23 (2): 136-55.

Gold, Raymond. 1958. "Roles in Sociological Field Observation." *Social Forces* 36 (3): 217–223.

Penrice, John. 1873. *A Dictionary and Glossary of the Koran*. London: Henry S. King & Co.

Peters, Rudolph. 2004. *Jihad i klassisk og moderne islam*. København: Forlaget Vandkunsten.

Wiktorowicz, Quintan. 2006. "Anatomy of the Salafi Movement." *Studies in Conflict & Terrorism* 29: 207–239.

